

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 1230-5057

**STUDIA Z DZIEJÓW
ROSJI I EUROPY
ŚRODKOWO—
WSCHODNIEJ** tom XXXVI

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

<http://rcin.org.pl>

AUTORZY ARTYKUŁÓW I ROZPRAW

**Prof. dr hab. Piotr Łossowski — profesor w Instytucie
Historii PAN w Warszawie**

**Dr Bolesław Chmieliński — adiunkt w Mazowieckiej
Wyższej Szkole Humanistyczno–Pedagogicznej
w Łowiczu**

**Dr hab. Elżbieta Znamierowska–Rakk — docent
w Instytucie Historii PAN w Warszawie**

**Dr Paweł Olszewski — adiunkt w Instytucie Historii
Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach
(filia w Piotrkowie Trybunalskim)**

**Dr hab. Marek K. Kamiński — docent w Instytucie Historii
PAN w Warszawie**

**Dr Aleksandra J. Leinwand — adiunkt w Instytucie Historii
PAN w Warszawie**

**Dr hab. Henryk Bartoszewicz — adiunkt w Archiwum
Głównym Akt Dawnych**

**Mgr Agnieszka Kastory — doktorantka w Instytucie Nauk
Politycznych i Stosunków Międzynarodowych
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie**

**Dr hab. Andrzej Topij — profesor w Instytucie Historii
Akademii Bydgoskiej**

**Dr hab. Michał J. Zacharias — docent w Instytucie Historii
PAN w Warszawie;
— profesor w Instytucie Historii
Akademii Bydgoskiej**

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ

***WIELCE SZANOWNEMU PANU PROFESOROWI DROWI HAB.
WIESŁAWOWI BALCERAKOWI***

uznanemu historykowi polskiemu, Autorowi licznych, cennych dzieł z zakresu najnowszej historii Polski i innych państw Europy Środkowo–Wschodniej, twórcy i rektorowi Mazowieckiej Wyższej Szkoły Humanistyczno–Pedagogicznej w Łowiczu, promotorowi współpracy historyków polskich z zagranicą oraz wieloletniemu członkowi Komitetu Redakcyjnego i Autorowi wielu publikacji naszego rocznika, w sześćdziesiątą piątą rocznicę Jego urodzin składają w hołdzie tom XXXVI „Studiów z Dziejów Rosji i Europy Środkowo–Wschodniej”

Redakcja i autorzy

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII
ZAKŁAD DZIEJÓW EUROPY XIX I XX WIEKU

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO–WSCHODNIEJ

TOM XXXVI

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

2001

<http://rcin.org.pl>

Komitet Redakcyjny

ALEKSANDER ACHMATOWICZ, WIESŁAW BALCERAK, HENRYK BULHAK,
MAREK K. KAMIŃSKI, JERZY KŁOCZOWSKI, ANDRZEJ KORYN,
MACIEJ KOŹMIŃSKI, PIOTR ŁOSSOWSKI (redaktor), WOJCIECH MATERSKI,
ANDRZEJ NOWAK, MIECZYŚLAW TANTY, ROMAN WAPIŃSKI,
ROMUALD WOJNA, MICHAŁ ZACHARIAS,
ELŻBIETA ZNAMIEROWSKA-RAKK (sekretarz redakcji), JANUSZ ŻARNOWSKI

Adres Redakcji
Rynek Starego Miasta 29/31, 00-272 Warszawa

Okładkę projektowali
ANNA i LESZEK KAĆMOWIE

© Copyright by
Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 2001

© All rights reserved

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa,
tel./fax: (0-22) 828 49 73
e-mail: redakcja@semper.pl
<http://www.semper.pl>

PL ISSN 1230-5057

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

Piotr Łossowski, Profesor Wiesław Balcerak — badacz dziejów polityki zagranicznej Drugiej Rzeczypospolitej oraz historii Europy Środkowo-Wschodniej	5
Bolesław Chmieliński, Profesor dr hab. Wiesław Balcerak — założyciel i rektor Mazowieckiej Wyższej Szkoły Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu	11
Elżbieta Znamierowska-Rakk, Profesor Wiesław Balcerak — inicjator i promotor współpracy historyków Polski i Bułgarii	19
Bibliografia prac prof. dra hab. Wiesława Balceraka (1958–2001)	27
Jubileusz 65-lecia prof. dra hab. Wiesława Balceraka	35

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Elżbieta Znamierowska-Rakk, Idea federacji na Bałkanach w okresie międzywojennym Идея федерации на Балканах в период между первой и второй мировыми войнами The Idea of a Balkan Federation during the Inter-war Period	39
Paweł Olszewski, Francja i republiki zakaukaskie w latach 1918–1921 Франция и республики Закавказья в 1918–1921 годы France and the Caucasian Republics in 1918–1921	57
Marek K. Kamiński, Próby mocarstw Ententy narzucenia rozwiązań terytorialnych Polsce i Czechosłowacji pozostającym w konflikcie granicznym (luty–kwiecień 1919 r.) Попытки держав Антанты навязать территориальные решения Польше и Чехословакии, пребывающим в состоянии пограничного конфликта (февраль–апрель 1919 г.) Attempts Made by Entente Powers to Impose Territorial Solutions upon Poland and Czechoslovakia Embroiled in a Frontier Conflict (February–April 1919)	73
Aleksandra J. Leinwand, Indoktrynacja jeńców polskich w bolszewickiej Rosji 1919–1921 Идеологический нажим на польских пленных в большевистской России 1919–1921 The Indoctrination of Polish Prisoners of War in Bolshevik Russia 1919–1921	95
Henryk Bartoszewicz, Misja Romana Knolla w Ankarze 1924–1925 Миссия Романа Кнолля в Анкаре 1924–1925 The Roman Knoll Mission in Ankara 1924–1925	109
Agnieszka Kastyory, Okoliczności przyznania Rumunii francusko-brytyjskich gwarancji w 1939 roku Обстоятельства предоставления Румынии французско-британских гарантий в 1939 году The Circumstances of Granting French–British Guarantees to Rumania in 1939	127
Andrzej Topij, Przesiedlenia ludności niemieckiej w ZSRR (1941–1942) Переселение немецкого населения в СССР (1941–1942) Resettlements of the German Population in the Soviet Union (1941–1942)	145
Michał J. Zacharias, Ustrój Jugosławii w latach 1974–1980. Przesłanki dezintegracji i późniejszego rozpadu państwa Общественный строй Югославии в период 1974–1980 годов. Предпосылки дезинтеграции и дальнейшего распада государства The Yugoslav System in 1974–1980. Premises for the Disintegration and Subsequent Collapse of the State	159

ARTYTUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Henryk Bartoszewicz, W służbie dyplomatycznej Drugiej Rzeczypospolitej i Polski Ludowej. Na marginesie książki: Zbigniew Czezoł-Gawrak, Ze wspomnień dyplomatycznych, żołnierskich i innych	189

***

Makedonski istoriski rečnik, red. S. Kiselinovski — Irena Stawowy-Kawka	197
Henryk Głębocki, Fatalna sprawa. Kwestia polska w rosyjskiej myśli politycznej (1856–1866) — Andrzej Nowak	202
Zbigniew Klejn, Polskie ślady w budowie nowożytnej Bułgarii 1877–1914 — Antoni Cetnarowicz	205
Barbara Stoczewska, Litwa, Białoruś, Ukraina w myśli politycznej Leona Wasilewskiego — Dariusz Tarasiuk, Jarosław Nieścioruk	208
Zaolzie w świetle faktów i dokumentów oraz oczach obcych 1918–1945, cz. I — Włodzimierz Chełchowski	211
Ivan T. Berendt, Decades of Crisis. Central and Eastern Europe before World War II — Anna Garlicka	213
Jacek Gzella, Zaborcy i sąsiedzi Polski w myśli społeczno-politycznej Władysława Studnickiego — Romuald Wojna	216
Kraj Zakaukaski w relacjach dyplomatów II Rzeczypospolitej — Mariusz Korzeniowski	219
Piotr Wandycz, Z Piłsudskim i Sikorskim. August Zaleski minister spraw zagranicznych w latach 1926–1932 i 1939–1941 — Piotr Łossowski	221
Represje sowieckie wobec Polaków i obywateli polskich — Daniel Boćkowski	223
Polska droga do Kazachstanu — Aleksandra J. Leinwand	227
Lietuvos istorijos metraštis. 1998 metai, Lietuvos istorijos institutas — Bronisław Makowski ..	229

ŻYCIE NAUKOWE

Posiedzenia naukowe Zakładu Dziejów Europy XIX–XX w. Instytutu Historii PAN (październik 1999–wrzesień 2000)	233

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

Redakcja i księgarnia firmowa:
ul. Bednarska 20A
00-321 Warszawa

tel./fax: (+48) (22) 828 49 73
e-mail: redakcja@semper.pl
<http://www.semper.pl>

Nasza oficyna wydaje książki ze wszystkich dziedzin nauki. Specjalizujemy się w monografiach oraz w trudnych, niskonakładowych publikacjach w różnych językach (m.in. rozprawy habilitacyjne, bibliografie, słowniki specjalistyczne, materiały źródłowe).

Nasze książki są prezentowane na międzynarodowych wystawach i targach we Frankfurcie n. Menem, Chicago, Jerozolimie, Lipsku, Montrealu, Wilnie, Kijowie i Mińsku, a także podczas różnych imprez krajowych.

Wśród stałych odbiorców naszych publikacji (ponad 200 wydanych tytułów zwartych, periodyki naukowe i wydawnictwa ciągłe) znajdują się wszystkie poważne księgarnie polskie, biblioteki uczelniane oraz wiele renomowanych bibliotek zagranicznych.

Do współpracy zapraszamy przede wszystkim autorów gotowych prac analitycznych. W zasadzie nie wydajemy tekstów popularnonaukowych. Naszą ofertę kierujemy głównie do samodzielnych pracowników naukowych, chociaż nasza seria «*Studia i Materiały*» jest przeznaczona m.in. na ciekawe prace magisterskie i doktorskie.

Wojciech Kriegseisen (red. naczelny nauk humanistycznych)

Włodzimierz Zuzga (red. naczelny publikacji ścisłych)

Helena Ratomska (właścicielka wydawnictwa)

Agnieszka Karwowska (sekretarz redakcji)

